

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2023
ROČNÍK 29
NEPRODEJNÉ

3

WWW.PRAHA15.CZ

**TERMÍNY ZÁPISŮ
DO MATEŘSKÝCH
ŠKOL A DO 1. TŘÍD
ZÁKLADNÍCH ŠKOL
STR. 5**

JARO PŘICHÁZÍ...

Hostivařské šlépěje 2

Věra Ferbasová v kabelovně

V minulém čísle Hlasatele jsme se v osobě Viktora Dyka poprvé zastavili u zajímavé osobnosti, která se, byť letmo, dotkla hostivařské minulosti. Dnes budeme v našem seriálu pokračovat příběhem legendy stříbrného plátna, herečky Věry Ferbasové. Její životní cesta ji do Hostivaře zavedla jednak v době její slávy díky místním filmovým ateliérům, ale také v době politického temna jako tovární dělnici.

Než se stala herečkou, byla Věra Ferbasová zvolena nejkrásnější dívkou Plzně

Vše začalo v Sukoradech nedaleko Jičína, kde se Věra Ferbasová narodila 21. září 1913. Prý byla hodné, plaché dítě, kdepak rozmazlená rošťáčka ani ukřouraná chudinka, jak ji jednou bude před kamerou prezentovat její „profesní mentor“ režisér Vladimír Slavínský. Ráda si sice hrála s dětmi a byla přebornicí v cvrknání kuliček, ale stejně tak si dovedla hodiny sama vymýšlet vlastní kouzelné světy, anebo tiše poslouchat tajemné pohádky od tatínka, profesora na jičínském gymnáziu. Ten také rozhodl, že z ní bude paní učitelka, a tak šla na gymnázium.

Zrození komičky

To už jsou Ferbasovi přestěhovaní do Plzně a mladá dívka začíná více poznávat městský svět. A také v sobě objevuje vlastnost, která se stane pro její chování dominantní – Věrka ráda baví a rozesmává lidi, a tak se z ní zkrátka stává třídní šašek. Její humor ale není urážlivý a cti-hodní profesori mají tu prostořekou komediantku rádi. Mladá slečna přestupuje na obchodní akademii a poprvé ochutná přízeň davu, když je zvolena královnou krásy, nejhezčí dívkou města Plzně. Prý byla překvapená a úspěch ji spíš mátl,

U Vlasty Buriana se měla stát sekretářkou, král komiků ji ale rovnou postavil na jeviště

pořád ani v nejmenším nepomyslela na to, že by před reflektory mohla stát i profesně. Po nečekané smrti tatínka nevěděla, co dál. Obchodní akademie jí žádnou jasnou cestu neukázala, ale byla šikovná stenografka a obstojně psala na stroji. Zcela bez ambicí přijela do Prahy, kde jí strýc dohodil místo sekretářky v divadle Vlasty Buriana. Přišla, byla přijata a také představena panu principálovi. „Burian se na mne podíval těma svýma očičkama přivřenýma, změřil si mě – „... a co kdybys to, holka, zkusila na jevišti?“ vyprávěla v roce 1975 Rudolfu Mi-holovi. „Je vlastně tím viníkem, že jsem se stala herečkou...“ O tři roky dříve popsala zkušenost s králem komiků také Ondřejovi Suchému: „Vlasta byl výbornej! Pořád si ze mě dělal jen legraci. Když jsem začala hrát, tak nejvíc, co mi vadilo, byla náповěda. Ta mě totiž vždycky pletla. Mně vyhovovalo, když mi někdo, třeba Marvan nebo Slégl, pošeptal na scéně: Ted! a já spustila. I tak jsem v tom ovšem litala hodně dlouho. A právě z toho měl Burian děsnou radost. Věděl, jak jsem na scéně ze všeho vyplašená, a tak s oblibou, zrovna když jsem mluvila, najednou za mými zády třeba zadupal. Já leknutím vždycky nadskočila a tím on se bavil...“

Hvězda stříbrného plátna

Z divadla už byl jen krůček k první filmové roli, navzdory některým filmografickým přehledům si svůj debut před kamerou odbyla ve snímku Anita v ráji (1934). Vzápětí už šla z role do role a lidé si ji nejvíc pamatují jako rozverného diblíka, kterého tolikrát ztvárnila hlavně v oddechových komediích Vladimíra Slavínského. Jejich spolupráce a režisérův vliv na filmovou prezentaci Ferbasové byl natolik silný, až si dokonce časopis Kinorevue nemístně rýpl: „Věra Ferbasová je Slavínským ovládnuta až do dřeně své herecké potence. Kde asi ta dřeň její poten-

ce vězí?“ O dva roky později se jí omluví a budou konstatovat, že její neobyčejné schopnosti se rozvíjejí s každým novým filmem.

Ale ačkoliv kritikové roztávali pomaloučku, pozitivních recenzí začalo přece jen přibývat. Předně Věru ale milovali diváci. Pět let prožívala sen, o kterém nikdy netušila, že se jí bude zdát. Deně se objevovala v časopisech, už roku 1936 se Filmové listy ptaly, proč nedostala státní cenu, když „tato výborná herečka obohatila nás o to, co nemají ani Američané, o ženský mladokomický typ. Její výkony v posledních filmech jsou opravdu vzácnými ukázkami talentu, sebekázně, uměleckého zanícení a pracovitosti“. Když přijela do města svého dětství Jičína uvést film

Pět let byla „Ferbaska“ jednou z největších hvězd stříbrného plátna

Uličnice, obecenstvo ji přivítalo přímo královskými ovacemi. Psali o ní jako o nejlépe placené herečce. Jakmile ji roku 1938 uviděl W. C. Philips, zástupce amerického kolosu MGM, hned projevil zájem o její angažmá pro Hollywood. V tu chvíli byla smluvně vázaná, ale dveře zůstaly otevřené... Když posléze natáčení omezila, mnohé zaskočila. „*Představte si dnes filmovou produkci bez Ferbasové,*“ psaly Filmové listy. „*Film potřebuje Ferbasovou!*“ Mimochodem v hostivařských ateliérech natáčela také snímek *Cácorka* (1935), teprve druhý film, který v místních studiích Host vznikl, a zároveň první, který se dochoval.

Lidé si ji zcela ztotožnili s typem role, který sice opakovaně, ale stále s kouzelnou podmanivostí ztvárňovala. Ferbaska, jak se jí přezdívalo, pochopitelně toužila i po jiných příležitostech a nechtěla roztomilé holčičky hrát až do důchodu. Toužila i po charakternějších rolích a nijak se tím netajila. Jenomže v osudu byly karty namíchaný jinak.

Pro nacisty hrát nebudu

Po pěti letech veleúspěšné kariéry přišel šok v podobě války. Jedno z prvních odvětví, které nacisté okamžitě ovládli jako důležitý nástroj propagace, byla filmová studia. Každý herec a režisér se pak musel vyrovnat sám v sobě s tím, jak se k rázem poněkud nevděčné roli postaví. Věra Ferbasová leckoho překvapila silou charakteru. Točit pod německou vlajkou zkrátka nechtěla. Zatímco před válkou vystupovala až v sedmi filmech ročně, nyní odmítala roli za rolí, jeden z mála, komu odříct nedokázala, byl její bývalý principál Burian, s nímž se za války objevila v komediích *Provdám* svou ženu (1941) a *Zlaté dno* (1942). Pak řekla definitivně dost a raději se vrátila na divadelní prkna, jezdila se souborem po celé zemi a vystupovala např. s Theodorem Pištěkem, což jí přinášelo velkou radost.

Nahlas pochopitelně nemohla pravé důvody říkat, a tak si novinářům stěžovala, že čeká, až jí někdo nabídne jinou roli než znovu další opakování stejného. „*Sdělte prosím obecenstvu, že má pauza je jenom dočasnou a že této přestávky využívám k radikální revizi svých dosavadních rolí, které mne úplně neuspokojily,*“ řekla novinářům v závěru roku 1941.

Svatba a odchod ze scény

V této složité situaci se Věra vdala. Už v roce 1937 unikly na veřejnost zprávy, že se bude tajně vdávat za diplomata Josefa Hejreta, který toho času zastával post tiskového atašé ve Varšavě (po válce tam bude i velvyslancem). Celý tento vztah je dodnes trochu zahalen tajemstvím a mnoho se o něm neví. Hejret za války emigroval do Londýna, kde byl šéfredaktorem exilového vládního časopisu Čechoslovák. Každopádně vztah nevydržel a v létě 1941 se Věra provdala za architekta a bývalého armádního důstojníka Josefa Pálku. Tentokrát obřad nebyl tajný, naopak plnil noviny, pravděpodobně zcela záměrně.

V roce 1941 se provdala za architekta Josefa Pálku a stáhla se z filmového průmyslu ovládaného nacisty

Josef Pálka studoval ve Vídni, kde delší dobu žil a značně se činil i v tamním spolkovém životě, což se po roce 1948 ukáže jako velký problém. A protože jsme v době, kdy role v rodině určoval muž, novináři se nešli zeptat Věry, zda bude nadále hrát, ale jejího nového chotě. „*Ano, bude, ale tentokrát jen v těch filmech nebo divadelních kusech, které budu považovati za vyhovující mojí manželce, a to jak po stránce kvality námětu, tak i po stránce umělecké úrovně. Nebude-li tomu tak, pak nedovolím, aby jistě velké umělecké nadání mojí choti vybíjelo se – jak často doposud – na obchodních zájmech různých podnikatelů.*“ Může se zdát, že přísný manžel rozhodl a ženuška poslechl, ale rozhod-

Vzácný snímek Věry Ferbasové přímo z hostivařských filmových ateliérů

nutí bylo společné a do jisté míry se hrálo další představení pro nacisty. Ačkoliv je pravda, že v pozdějších letech Věra připouštěla, že v tomto těžkém rozhodnutí manžel hrál významnou roli. Z filmu se definitivně stáhla, divadlo si držela už spíše jen jako konička (vystupovala na volné noze, ale též s Divadelním studiem nebo Pražským okružním divadlem).

V roce 1945 válka skončila a zdálo se, že se vše vrátí k normálu. Jenomže bez ohledu na Vě-

řiny důvody si několikaletá absence na filmovém plátně vybrala svou daň a nabídky se už nehrnuly. Navíc vzápětí kinematografii ovládla další ideologie, tentokrát komunistická, a to už se návrat zdál takřka nemožný, proto herečka pokračovala na prknech, jež znamenají svět, ve Vesnickém divadle. Komunisté na Ferbasovou nemohli zaútočit tak, jako „ztrestali“ Adinu Mandlovou nebo Natašu Gollovou, ale právě fakt, že se s nacisty nezapletla, ji v očích režimu dělal ještě nepohodlnější. Takových lidí se odjakživa komunisté báli nejvíce. A tak si cestu k její potupě přece jen našli.

Kádrový profil v Kablu Hostivař

Tím užitečným klímem se ukázaly zmiňované kontakty a obchodní styky Josefa Pálky s jeho přáteli ve Vídni, manželé se tím dostali do hledáčku StB, a navíc přitížilo i zcela bezděčné členství Věry Ferbasové v národně sociální straně. Nejprve byl zatčen Pálka v prosinci 1948, a to „*v důsledku spolčení se k násilné změně lidové demokratického zřízení a příprav ilegálního útěku do zahraničí.*“ Manželé neplánovali útěk, ale pravda je, že Pálka pomáhal příteli opustit republiku. Tři roky za to strávil v Jáchymově, přičemž se s obviněním svezla i jeho žena, jež dostala dvě léta v táborech nucených prací ve Valdčích (hrou osudu si v roce 1969 obdobnou roli zahráje v Menzelově snímku *Skřivanci na niti*). Ani po skončení nepochopitelného trestu jí samozřejmě nebylo dovoleno se hned vrátit k herecké profesi.

A tím se v samotném závěru našeho putování životem slavné herečky dostáváme do Hostivaře. Svůj kádrový profil si nakonec v 50. letech musela zlepšit jako dělnice v kabelovně, kterou v hostivařských polích kdysi zakládal samotný Emil Kolben a jež nyní nesla název Kablo Hostivař, dnešní Prakab. Věra Ferbasová tak musela denně nastupovat do továrny jen několik metrů od míst, kde o pár let dříve ve filmových ateliérech pracovala na některých z nesmrtelných komedií stříbrného plátna.

Bylo to pro ni bezesporu těžké období, ale přesto se krůček po krůčku dokázala na filmové plátno vrátit, a dokonce si – ač v nevelkých rolích – zahrát v některých nadčasových snímcích. Objevila se ve filmech jako *Poslušně hlásím* (1957), *Čintamani & podvodník* (1964) nebo *Pension pro svobodné pány* (1967). Komunisté ji nezlomili, to až smrt jejího milovaného muže ji vnesla do života skutečné prázdno, po jeho odchodu její soukromý svět potemněl. Přesto dokázala ještě zazářit, snad nejvíce ve své poslední roli tetičky Ludka Soboty ve snímku *Jáchyme, hoď ho do stroje* (1974). Opustila nás o dva roky později. Na Hostivař prý vzpomínala v dobrém, zejména na ateliéry, protože své herecké kolegy považovala za rodinu a nejbližší přátele. Však se nikde nedočtete, že by o ní někdo napsal zlého slova. I v soukromí byla stejně milá jako na filmovém plátně. A takovou si ji pamatujeme všichni.